

КОМЕНТАРИ НА СТУДИЈЕ ПРОЦЈЕНЕ УТИЦАЈА НА ЖИВОТНУ СРЕДИНУ ЗА
НЕ БУК БИЈЕЛА И НЕ ФОЧА

**ODBRANA
OD BRANA**

**ODBRANA
OD BRANA**

PREKOGRAIČNI UTICAJ NA ŽIVOTNU SREDINU U CRNOJ GORI PLANIRANIH PROJEKATA HE BUK BIJELA I HE FOČA

Prirerrio: Ekološki pokret „OZON” (Environmental movement “OZON”)

Serdara Jola Piletića bb
81 400 Nikšić
Crna Gora

T/f: +382 40 241 063
E: info@ozon.org.me
www.ozon.org.me

Za Ekološki pokret „OZON”: Aleksandar Perović, direktor

Fotografija sa naslovne strane: Kanjon rijeke Tare

Nikšić, februar, 2013. godine

Navođenje i korišćenje informacija iz ovog dokumenta u neprofitnim publikacijama ili sredstvima javnog informisanja, u svrhu informisanja građana, kao i korišćenje za druge nekomercijalne svrhe, dozvoljeno je, uz obavezno navođenje izvora i vlasnika autorskog prava.

Korišćenje materijala u bilo koje druge svrhe nije dopušteno bez prethodnog odobrenja Ekološkog pokreta „OZON”.

Procedura procjene uticaja na životnu sredinu treba da predstavlja svojevrsan mehanizam za zaštitu javnog interesa i omogućiti zainteresovanoj javnosti da nakon pravovremenog i kvalitetnog informisanja, kroz argumentovani dijalog učestvuje u donošenju odluka koje se tiču kvaliteta životne sredine.

Imajući u vidu nespornu činjenicu, da svaki pa i najmanji pokret ili intervencija, utiču na ekosistemsku harmoniju, jasno je da je značaj procjene uticaja na životnu sredinu, od velikog značaja, jer je riječ i o ekološkoj ali i ekonomskoj analizi opravdanosti planiranih projekata, pa čak i na nivou projektnih ideja.

Kada se radi o kapitalnim infrastrukturnim projektima, poput velikih energetske objekata, a pritom postoji realna šansa da imaju uticaj na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, potpuno je prirodno da se sa povećanom senzibilnošću moraju stvoriti sve pretpostavke za kvalitetnu javnu raspravu, što naravno podrazumijeva i međudržavnu koordinaciju i saradnju. To su uostalom i obaveze potpisnica međunarodnih ugovora kao što su Arhuska konvencija ili ESPOO konvencija.

Upravo stoga, smatramo da je neprihvatljivo da se bez prethodne kvalitetne komunikacije i učešća zainteresovane javnosti, jednostrano proglasi da realizacija projekata poput HE Buk Bijela i HE Foča neće imati uticaj na životnu sredinu u prekograničnom kontekstu, što je ako znamo udaljenost planiranih objekata od granice, potpuno neutemeljena tvrdnja.

Kako je izostalo rano obavještenje zainteresovane javnosti u Crnoj Gori, znači konkretno od samog Zahtjeva za potrebu procjene uticaja na životnu sredinu za HE Buk Bijela, odnosno HE Foča, mišljenja smo da je napravljen konflikt sa ESPOO konvencijom, čime se stiču uslovi da se procedura poništi.

Takođe, mišljenja smo da je o ovom slučaju potrebno obavjestiti Sekretarijat ESPOO konvencije i zatražiti zvanični odgovor u najkraćem mogućem roku.

Ekološki pokret „OZON” smatra, obzirom na više planiranih energetske objekata u ovom regionu, neophodnim uzeti u obzir kumulativni efekat, naročito kada je riječ o procjeni seizmoloških rizika, uticaju na podzemne vode, biodiverzitetu i raznolikost, ali i postojanje speleoloških objekata.

Mi smo mišljenja da je posmatranje pojedinačnih objekata, odnosno procjena uticaja na životnu sredinu, bez uzimanja u obzir postojećih i planiranih hidroelektrana na optimalnoj udaljenosti, pogrešan pristup, te da se predmetne Studije (Elaborati) moraju baviti tim, ukoliko želimo ispoštovati suštinu procedure.

Strategije razvoja energetike zemalja Zapadnog Balkana, trebalo bi da budu usklađene, jer je to jedini pravac u skladu sa principima održivog razvoja, što je od suštinskog značaja, kao i poštovanje potpisanih međunarodnih ugovora i uvođenje standarda iz oblasti zaštite životne sredine.

Učešće javnosti u donošenju odluka iz oblasti životne sredine, ne treba posmatrati kao prepreku, već upravo suprotno kao pomoć, pa je stoga potrebno napraviti široke konsultacije i stručne, ali i laičke komentare i sugestije, uzeti u obzir prije izdavanja ekološke saglasnosti, naročito kada je riječ o projektima, poput hidroelektrana, koji izazivaju veliko interesovanje i pozornost.

Komentari koje smo dali u ovom dokumentu, tiču se mogućeg uticaja na životnu sredinu planiranih HE Buk Bijela i HE Foča, na teritoriju Crne Gore. Studije smo tumačili odvojeno, ali ih komentarišemo u zajedničkom kontekstu, jer smatramo da bi davajući pojedinačne komentare, došli u situaciju da se protumači kao davanje legitimiteta javnim raspravama koje su već održane na, po nama, neprihvatljiv način, što nikako ne želimo učiniti.

Ekološki pokret „OZON”

- U Studijama procjene uticaja na životnu sredinu za HE Buk Bijela i HE Foča nije adekvatno obrađen uticaj eventualne izgradnje ovih projekata na životnu sredinu u Crnoj Gori, i neutemeljeno je jednostrano donesen zaključak da neće postojati prekogranični uticaj na životnu sredinu.

Smatramo da je bilo potrebno u okviru javnih rasprava otvoriti široke konsultacije, što bi podrazumijevalo učešće stručne, ali i laičke javnosti. Ovakav pristup i prava garantuju međunarodni ugovori koje je potpisala Crna Gora, poput Arhuske konvencije i ESPOO konvencije;

Takođe, smatramo da je za Crnu Goru potpuno nebitno što su obrađivači dali nesporno netačnu procjenu, te da su nadležne institucije, konkretno Vlada, preko resornog Ministarstva održivog razvoja i turizma, u obavezi postupiti u skladu sa potvrđenim međunarodnim ugovorima i zaštititi javni interes;

- Nije uzet u obzir kumulativni efekat izgradnje većeg broja hidroelektrana i stvaranja vještačkih akumulacija, kao i postojećih, na relativno malom prostoru, naročito sa aspekta procjene seizmološkog rizika;
- Nema podataka za eventualno postojanje speleoloških objekata i njihovog uticaja na planirane projekte, što je od suštinskog značaja zbog eventualnih gubitaka vode i veoma bitno i sa ekološkog i sa ekonomskog aspekta;
- Kako se u Studijama obrađivač poziva na izvore iz zvaničnih dokumenata Bosne i Hercegovine i Republike Srpske, nije nam jasno ko će biti nadležan za davanje koncesija na vodotoke. Ovo je veoma važno i zbog informisanja Sekretarijata ESPOO konvencije, odnosno eventualne međunarodne arbitraže;

PREPORUKE ZA VLADU CRNE GORE

Ekološki pokret „OZON” smatra da je potrebno pokrenuti odgovarajuće procedure sa ciljem poništenja sprovedene procedure procjene uticaja na životnu sredinu za HE Buk Bijela i HE Foča, na rijeci Drini, kako u direktnoj komunikaciji sa Vladama Republike Srpske i Bosne i Hercegovine, tako i sa relevantnim međunarodnim institucijama poput Sekretarijata ESPOO konvencije.

U prilog tome, ukazujemo na nespornu činjenicu da bi izgradnjom planiranih hidroelektrana i stvaranjem vještačkih akumulacija na rijeci Drini, prekogranični uticaj na životnu sredinu na teritoriji Crne Gore postojao i bio negativan.

Takođe, pristup koji su pokazali nosilac projekta i obrađivači Studija procjene uticaja na životnu sredinu, kada je riječ o uključivanju zainteresovane javnosti iz Crne Gore, a koji je, po nama, u suprotnostima sa ESPOO konvencijom, obavezuje na dodatnu pozornost, jer ukoliko se prepusti da se jednostranim tumačenjem donose neutemeljeni zaključci, odgovornost za eventualne posledice nepoštovanja važećih međunarodnih ugovora, bila bi i na nadležnim institucijama Crne Gore.

Za Ekološki pokret „OZON”
Aleksandar Perović, direktor